

lig kendelse, der kan appelleres til en overlandvæsenkommission. Denne af domstolsprincipper prægede procedurereform og den geografiske begrænsning for den enkelte kommissions virksomhed er næppe vel stemmende med de principper, der i nutiden bør følges for den effektive bevaring af landets kyster, der udfra mange synsvinkler må vurderes som et særdeles stort aktiv, og for reguleringen af den intensive udnyttelse af strandmaterialer, som den tekniske og økonomiske udvikling i samfundet har ført med sig. En samlet vurdering af foretagne kystfredninger og de i tidens løb afsagte kendelser kan rejse tvivl om, hvorvidt loven har ført til en tilstrækkelig konsekvent linje i fredningen af landets kyster, og om foretagne fredninger er blevet gennemført med tilstrækkelig hurtighed.

Kystfredningslovens sigte er formentlig, at der bør kystfredes, når en ikke kun teoretisk mulighed for en forringelse af kystens stabilitet ved en fortsat materialeudnyttelse består. At føre et fuldt videnskabeligt holdbart bevis for, at en kystnedbrydning vil blive følgen af en (fortsat) materialeindvinding, vil ofte være umuligt. Om en kystfredning skal besluttes, bør imidlertid ikke være afhængig af en „bevisbedømmelse“ af samme art, som gælder i domstolsprocessen, men derimod af en bred politisk præget vurdering af, om en risiko for kystens nedbrydning ved en bestemt aktivitet er sandsynliggjort således, at en forringelse af det pågældende kystareals forskellige kvaliteter kan blive følgen. En sådan bred vurdering kan meget vel følges af kommissionerne, da den er fuldt forenelig med lovens tankegang. Lovens domstolslignende proceduresystem vil imidlertid let føre til, at kommissionsmedlemmerne lader sig føre hen mod det førstnævnte alternativ i deres vurdering af sagen. Rejses der en kystfredningssag, før en standsnings af materialefjernelsens nødvendighed er indskutabel, vil det i hvert fald være afhængig af de enkelte, skiftende kommissionsmedlemmers subjektive skøn, om en fredning må anses for nødvendig. Det gældende system gør det dermed ikke muligt effektivt af sikre, at der for landet som helhed følges en bestemt retningslinje for, hvornår kystfredning bør besluttes.

De beskrevne omstændigheder vil derfor i mange tilfælde føre til, at en kystfredningssag først rejses — eller rejses igen — på et tidspunkt, hvor en kystnedbrydning på den pågældende strækning er sat ind, og en kystfrednings nødvendighed derfor er umiddelbart indlysende. Heller ikke i sådanne situationer vil kommissionssystemet være ideelt. Kommissionens behandling vil ifølge sin natur tage nogen tid. Jo større økonomiske interesser, der knytter sig til materialeindvindingen på den pågældende kyst-

strækning, jo større kræfter kan sættes ind mod afsigelse af en kendelse om fredning. Sagsbehandlingen vil hermed tage tid, og standsningsen af en for kystens bevaring uheldig aktivitet forhales.

Som illustration skal man anføre et uddrag af en foreliggende rapport om forholdene ved Lild strand. Det hedder i rapporten:

„Efter 2. verdenskrig voksede en tiltagende interesse for ralbjergning på vestkysten frem, bl. a. fra 1948 mellem Lild og Bulbjerg, og en sommerhusejer, der i 1935 havde bygget et grundmuret hus ca. 1 km øst for Lild ved Sandnæshage skriver herom i 1950: „at den brede og høje stenstrand, som før gik jævnt over i gammel, høj og bevokset klit, nu står med 3-4 meter høje skrænter“, og han angiver, „at der bortkøres i tusindvis af m³ ral (årsproduktion 3-4.000 m³), og ønsker gerne oplyst, om dette er medvirkende til den tiltagende nedbrydning af kysten.“

I 1956 blev der nedsat en kystkommission til behandling og eventuel påkendelse af den af ovennævnte sommerhusejer igen rejste sag, men da kommissionen under besigtigelsen fandt, at der syntes at foregå en aflejring af materiale i stedet for bortskæring, frafaldt klageren sagen.

Den omtalte aflejring her var dog kun af midlertidig karakter. Huset blev taget af havet i 1959.

Foran Lild har kysten tilsyneladende udviklet sig på samme måde. Den jævne overgang fra høj strand til bevokset areal blev afløst først af en strandvold og dernæst af en lav klitstrække, der lå som en højderyg mellem stranden og bebyggelsen.

I 1966 fandt kystkommissionen for Thisted amtsrådsreds ifølge forhandlingsprotokollen ikke, at den ralgravning, der på daværende tidspunkt fandt sted, virkede i væsentlig grad til ugunst for kystens sikkerhed. Den årlige produktion var på dette tidspunkt steget til 20.000 m³.

I 1969 begyndte et stort ralfirma en intensiv bjergning af ral på begge sider af Lild med en årsproduktion på ca. 60.000 m³. I 1970, da man havde konstateret en kraftig tilbagerykning af kystlinjen udfør Lild, blev der nedsat en kystkommission, som ved kendelse af 7. oktober s. å. afsagde forbud mod ralbjergning i Lild sogn med øjeblikkelig virkning. Kendelsen er appelleret til overlandvæsenkommissionen.

Imidlertid er den påbegyndte nedbrydning af kysten fortsat, således at først redningsvæsenets hus og dernæst fiskepakhuset er blevet ofre for havet.“

Når der er truffet beslutning om kystfredning, fungerer lovens system næppe tilstrækkeligt smidigt. En kystfredning behøver ganske vist ikke at omfatte alle de i loven nævnte materialer (sten, ler, sand og grus), men kan omfatte et enkelt eller en-